

Resultaten Klapekstertelling 2005

Henk Sierdsema, Symen Deuzeman en Andrea van den Berg

Inleiding

In het weekend van 3-4 december is wederom de langzamerhand traditionele Klapekster-telling uitgevoerd. Voor het negende keer zijn de heidevelden op de zuidoost-Veluwe afgestruind op zoek naar overwinterende Klapeksters door 13 leden van de vogelwerkgroep: Symen Deuzeman, Andrea van den Berg, Ivo Seelen, Greta van Hoorn, Hans Quaden, Joost van Bruggen, Jan Schoppers, Henk Sierdsema, Norbert Kwint, Rob Vogel, Marcel Ruijs en Arjan Hell. De telling is wat later in het seizoen uitgevoerd dan andere jaren. Normaal gesproken vindt de telling plaats in het eerste weekend na 20 november. Het weekend van 19/20 november was net iets te vroeg, mede gezien het erg zachte novemberweer. Omdat de SOVON-dag in het volgende weekend viel, zijn we nog een week verder naar achter geschoven.

De telling

Voor de Klapekstertelling is de Zuidoost-Veluwe verdeeld in tien deelgebieden (fig 1). Het merendeel van de gebieden is geteld op 3 december. Twee gebieden, de Loenermark en het Rozendaalsche Veld noord, zijn in een later stadium geteld (tabel 1).

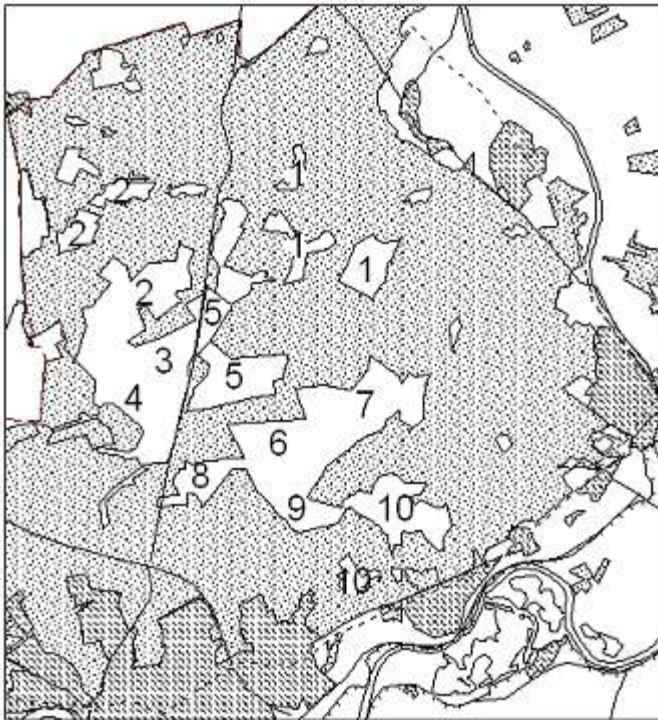
Tabel 1. Gebiedsindeling en teldatum en teldatum.

Nummer	Gebied	Teldatum	Tellers
1	Loenermark	8-12	Hans Quaden en Cor de Vaan
1a	Loenermarkse hei	3-12	Greta van Hoorn
2	Deelerwoud	3-12	Andrea van den Berg
3	Zweefvliegterrein	3-12	Symen Deuzeman
4	Arnhemse Heide	3-12	Ivo Seelen
5	Terletsche Heide	3-12	Arjan Hell, Symen Deuzeman
6	Rozendaalsche Veld noord	18-12	Jan Schoppers
7	Rheder- en Worthrheder Heide	3/4-12	Norbert en Henk Sierdsema
8	Staatshei, de Stompen	4-12	Joost van Bruggen
9	Rozendaalsche Veld zuid	4-12	Rob Vogel
10	Herikhuizerveld, Beekhuizerheide	4-12	Marcel Ruijs

Het weer

Het weekend van 19/20 november was nat en mistig en ook om die reden weinig geschikt als telweekend. Dat gold in nog sterkere mate voor het weekend van 26/27 november: op vrijdag 25 en zaterdag 26 november viel in midden- en zuidoost-Nederland een flinke hoeveelheid sneeuw, gecombineerd met stormachtig weer. Dit leverde op de 25e een record-lengte aan files met een totale lengte van 810 km op. Hoewel de rest van Nederland in het daarop volgende weekend van 3/4 december al weer zo goed als sneeuwvrij was, lag

op de Veluwe nog een behoorlijke laag sneeuw. Door omgewaaide bomen over de weg waren een aantal wegen, waaronder de weg naar de brandtoren, onbegaan geworden voor auto's.

Figuur 1. Gebiedsindeling Klapexstertelling

Foto. Impressie van het weer

Resultaten

De verwachtingen waren door het sneeuwpakket op de Veluwe niet hoog gespannen. Dit geldt in het bijzonder voor de telgebieden in het oostelijk deel, waar veel meer sneeuw lag dan in de westelijke telgebieden. Twee waarnemers, Greta en Arjan, die hun stoute (sneeuw)schoenen aandeden op zaterdag 3 december kwamen dan ook thuis met fraaie landschaps-herinneringen, maar geen Klapexsters. Ook het bezoek aan de Worthrhederheide die dag leverde niets op. Op zondag was de sneeuw al weer aanzienlijk verder weggesmolten en derhalve de kans op kans op Klapexsters weer groter. De Klapexster op de Terletsche Heide werd door Arjan niet waargenomen tijdens de telling, maar bij het bezoek aan de slaapboom in de namiddag.

Uiteindelijk zijn 13 Klapexsters waargenomen (fig 2 en 3). Dit is precies het gemiddelde aantal per telling over de negen teljaren. Gezien de ongunstige weersomstandigheden zijn de resultaten dan ook goed te noemen. Op vrijwel alle heidevelden zijn vogels waargenomen (fig 2). De resultaten op de lange termijn laten een fluctuerend beeld zien: er is geen duidelijke toe- of afname. In de jaren tachtig werd door middel van intensief veldwerk het aantal overwinterende Klapexsters op 15-25 exemplaren geschat (Sierdsema 1997). De resultaten van het kleurring-werk ondersteunen de ideeën die in die periode zijn gevormd over de omvang van de winterterritoria en geven dus geen reden om anders tegen de schattingen uit de jaren tachtig aan te kijken. Een recente vestiging van overwinterende

Klapeksters in de landbouw-enclaves van Lappendeken en de Carolinahoeve duidt mogelijk op een lichte toename omdat de aantallen op de heidevelden min of meer stabiel zijn. Overwinterende Klapeksters afgelopen seizoen op Montferland en in de Ossenwaard, een ongekend fenomeen in jaren tachtig en negentig, duidt eveneens op een toename van de overwinterende aantallen buiten de Veluwe heidevelden. Ook landelijk wordt in het PTT-project een langzame, maar gestage toename van de aantallen gevonden (fig 4) (Boele et al. 2005).

Figuur 2. Waarnemingen van Klapeksters in het weekend van 3-4 december 2005 en de week erna

Roofvogels en raven

Naast de Klapeksters worden de tellers ook verzocht om roofvogels en Raven die ze zien tijdens de telling op de schrijven (tabel 2). Dit is gebeurd in alle telgebieden met uitzondering van 1, 6 en 9. Opvallend dit jaar was het hoge aantal Buizerds en Torenvalken. Ook zagen veel waarnemers Raven, met 13 als grootste groep op de Worthrhederheide. Na een flinke toename tot en met 1997 zijn de landelijke aantallen die worden waargenomen tijdens de PTT-tellingen weer zo'n 75% afgenomen. Momenteel bevindt de omvang van de winterpopulatie zich dan ook weer op het niveau van eind jaren tachtig (Boele et al. 2005). Evenals vorig jaar prijkt ook de Velduil op het lijstje van waargenomen 'roofvogels': Andrea stootte hem op in de Arnhemse heide.

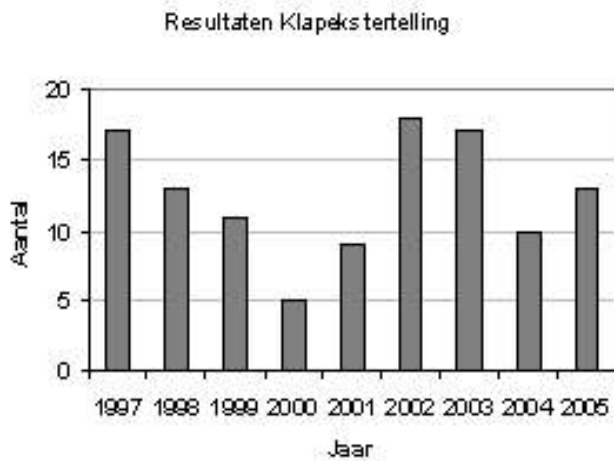
Tabel 2. Waargenomen roofvogels en Raven tijdens de Klapekster telling 3-4 december 2005

Blauwe Kiekendief	3	(1 man, ad vr, 1 juv)
Havik	1	
Sperwer	1	
Buizerd	19	
Torenavk	10	
Velduil	1	
Raaf	37	

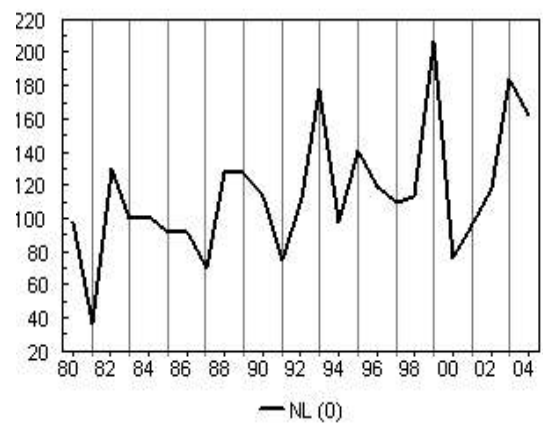
Literatuur

Boele A., Hustings F., van Kleunen A., van Turnhout C. & Plate C. Een kwart eeuw Punt-Transect-Tellingen van wintervogels in Nederland (1980-2004). SOVON-monitoringrapport 2005/02. Beek-Ubbergen.

Sierdsema H. 1997. Klapekster. In: Kwint K. & Sierdsema H. 1997. Van Roze Pelikaan tot Kruisbek. Rapport Vogelwerkgroep Arnhem 97-1.

Figuur 3. Aantal waargenomen Klapeksters tijdens de Klapekster tellingen in 1997-2005

Figuur 4. Landelijke trend van tijdens de PTT-tellingen waargenomen Klapeksters